

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460526

6. De Judæis, Saracenis, & eorum Servis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61800)

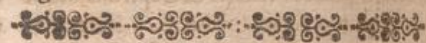
blico condignum stipendium habeat, ut omnes gratis doceat, exigendo aliquid à Discipulis non quidem simoniam, sed injustitiam committit, nisi extraordinarias lectiones, repetitiones, aut collegia privata instituat, quæ pacto, & stipendio comprehensa non sunt. S. Thom. 2. 2. q. 100. a. 3. ad 3. Gloss. & Barb. in cap. 1. h. t. Zoël. num. 4. P. Engl. n. 9. Eod.

Ad textus quæ Sacræ Scripturæ, quæ juris Civilis respondeo, quòd in iis non prohibeatur venditio, sed contemptus sapientiæ, ne scilicet illam parvi pendamus, ut quæ pretiosior est cunctis opibus, & omnia, quæ desiderantur, huic non valent comparari. Proverb. 3. 8. 15. Posses etiam testimonium S. Scripturæ non de naturali, sed de infusa sapientiæ, quæ appellatur *scientia Sanctorum*, accipere, ut allegatum textum Proverb. 3. interpretatur D. Thomas.

33 *Quæres* IV. Num Prælati Ecclesiarum suis, vel Ecclesiæ sumptibus teneantur Scholas erigere, ac Magistros, seu Professores constituere?

Hac de re complura decreta Conciliorum, ac SS. Pontificum extant. Et imprimis quidem in omnibus Ecclesiis Cathedralibus, item in Collegiatis, quarum facultates sufficiunt, constituendos esse Magistros, qui Clericos, aliòsque pauperes saltem in humanioribus literis instruant, & in Ecclesiis Metropolitanis etiam Professore Theologiæ, assignatis cuilibet Magistrorum unius præbendæ, sive Canoniciatus proventibus, decernitur in c. 1. & 4. h. t. Quòd si Prælati in hoc negligens fuerit, & Magistros in locis congruis instituere neglexerit, jus hos instituendi appellatione remota ad Superiorem devolvitur juxta text. Gloss. & Panorm. in c. 2. Eod. Hæcque omnia confirmavit, ac ampliavit Trident. sess. 5. de Ref. c. 1. ubi statuit, non tantum in Metropolitanis, sed & in Cathedralibus, nec non

Collegiatis Ecclesiis, quæ sunt in civitate populosa, vel oppido insigni lectionem Theologiæ institui, & præbendam primò vacantem ad eum usum ipsò factò deputatam intelligi; in monasteriis quoque & Conventibus Regularium, in quibus studia commodè vigere possunt, Abbates per Episcopum, tanquam Sedis Apostolicæ Legatum, compelli debere. Confer. Enric. Pirrhing. h. t. §. 1. per tot. P. Engl. Eod. n. 2.

TITULUS VI.

De Judæis, Saracenis, & eorum servis.

Secundum crimen contra primam Tabulam est infidelitas, quam habent Judæi, & Saraceni.

PARS I.

De Judæis.

SUMMARIA.

1. Judæi quinam dicantur? 2. Sintne inter Catholicos tolerandi? 3. Usque §. Circa hos quid juris?

§. I.

Judæi dicti, vel à Juda Duce, vel à tribu Juda, quæ inter illos erat nobilior, & bellicosior, & ex qua creabantur Reges, & Populi Duces, sicut ex tribu Levi Sacerdotes: suntque ii, qui Legibus Mosaicis absque fide in Christum Salvatorem adhærent, easque per vitia superstitione observant. Vallens. h. t. n. 1. & DD. uno ore.

Illud acriter *disceptatur*: num Judæi in Christiana, & bene constituta Rep. recipiendi, ac tolerandi sint?

Argumenta negativæ sunt, quòd ab impietate, injustitia, usuraria pravitate, invidia, & abominandis blasphemis Judæorum in Christum, & Sanctos ejus nil nisi incommoda, everfiones, & pericula tam Reip. quam Eccl-

clera metuenda sint. Quapropter meritò olim è Provincia hac Salisburgensi, nuper ex Austria, & pridem è Gallia, Belgio, ac tota Hispania eliminati sunt. Cujusmodi expulsiões approbat Marquard. de Sufanis *tr. de Jud. cap. 11. n. 11.* relatus apud Jacob. Pignatell. *tom. 4. consult. 14. n. 68.*

Verùm Judæos rectè in Rep. Christiana tolerari, communis sententia, & praxis docet per *c. sicut. 9. cap. et si judæos. 13. h. t. c. judæi. 21. de Testib. l. nullus. 14. C. h. t. l. Christianis. 6. C. de Paganis. Novell. 146. cap. 1.* Ratio punctualis est, quòd Judæorum inter Catholicos existentia, ac continua observantia plurimum confirmet fidem Christianam, & veritatem illorum, quæ Sacræ Litteræ Veteris Testamenti continent, ut cum D. Augustino observat S. Thom. *2. 2. q. 10. art. 11. in C.* Atque hinc in Imperio nostro jus recipiendi Judæos inter Regalia numeratur, idque à Carolo V. primitus solis Electoribus concessum, *Aur. Bull. tit. 9.* deinde verò ad omnes Principes, Status, & alios regalia immediate ab Imperatore recognoscentes, translatum est. *Ord. Pol. August. de Anno 1548. sub tit. Von Juden / und ihrem Wuscher. Confer. Jacob. Pignatell. d. consult. 14. n. 70.*

Argumenta contraria id solùm evincunt, quòd legibus, ac pœnis sacra, & negotiationes Judæorum ita constringenda sint, ne quicquam in contemptum Religionis Christianæ, aut detrimentum Reip. moliri valeant juxta *l. 8. 11. & 14. C. h. t.* & si ex eorum cohabitatione Christianis periculum, vel scandalum imminet, ejici possint juxta *d. l. 11. 14. 16. & 18. C. Eod. Novell. 146. in fin. Alex. consil. 13. num. 2. vol. 7. Oldrad. consil. 87. & consil. 264.* id quod in prædictis Provinciis factum credimus, & Historia testatur. Cæterum si absque scandalo, quierè, ac pacificè secundum leges & statuta vivant, le-

mel in protectionem recepti expelli non possunt: quia sicut fas est, Judæis fidem dare, & securitatem promittere, ita eandem frangere, & violare nefas est, arg. *l. sicut. 5. C. de Oblig. & act. l. 13. C. h. t. Decian. in pr. crim. lib. 5. cap. 11. Rolland. à Vall. vol. 3. consil. 25. Valq. 1. Illustr. controvers. c. 8. num. 12.*

§. II.

Porro de Judæis, qui inter Catholicos tolerantur, ita Jus est: I. Possunt habere Synagogas, veteresque servatâ formâ, & statu antiquo reficere, non verò novas, aut ampliores excitare. *c. judæi. 3. consult. 7. h. t. l. 18. §. 1. C. Eod.*

II. Sacra quoque sua, & sabbata celebrare permittuntur, neque eo tempore in jus vocari possunt, vel aliter impediri debent. *cap. 9. h. t. l. 2. 4. & 13. C. Eod.* ita tamen ut nihil agant in contemptum religionis. *c. 4. & 15. h. t. l. 11. 16. & 18. C. Eod.*

III. In protectionem recepti in Imperio habentur pro Civibus, eorùmque juribus gaudent. *l. 8. & 15. C. h. t. Mynsing. cent. 5. observ. 6.* Hinc & rerum dominia possidere, de bonis suis testari, matrimonia inter se contrahere, liberos in potestate habere, contractus & commercia tam inter se, quàm cum Christianis liberè exercere, solenni modo in judiciis actiones instituere, & vicissim excipere, ut & aliis privilegiis non secus, ac liberi homines frui possunt. *Besold. in Thef. Pract. V. Juden. Alex. vol. 3. consil. 71. & vol. 5. cons. 75.*

IV. Ut à Christianis discernantur, distincto vestitu uti, & signa aperta portare debent. *cap. in nonnullis. 15. h. t. Ordin. Polit. de An. 1530. Von der Juden Kleidung.* Nec eis conceditur, ut familiariter cum fidelibus agant. *cap. 5. & 8. h. t.* aut servos, seu mancipia Christiana habeant. *c. 1. 2. & fin. Eod. l. 1. C. Ne Christian. mancip.* aut Christianos pro mercede ad domesticum famulitium con-

conducant. *d. c. 8. & 13. h. t.* aut officium publicum inter Christianos gerant. *c. 16. & 18. h. t. l. ult. C. Eod.*

7 V. Judæi quæ actores, & quæ rei cum Christianis non coram Judæorum senioribus, sed Christianis iudicibus litigare compelluntur. *l. 15. C. h. t.* & si in Clericos injurii sint, ac violentas manus injecerint, etiã per Ecclesiasticos Judices ad pœnas pecuniarias, aut alias temporales condemnari possunt juxta *c. post n. l. 14. h. t.*

8 VI. Ad fidem Catholicam conversi sollicitè per Principes defendendi sunt, ne propter conversionem suam injuriam, aut damnum sive in corpore, sive in bonis patiantur. Hinc in *c. 5. h. t.* sub pœna excommunicationis injungitur Principibus, & Dominis locorum, ut curent, ne conversi possessionibus & bonis in infidelitate ritè quaesitis priventur, vel à portionibus hæreditariis excludantur. Præterea si filius judæi invito patre fidem Catholicam suscipiat, ut servus è potestate dominica, ita filius è potestate patriæ exit, retentis tamen juribus sanguinis, cognationis, & successionis, non secus, quàm si in infidelitate perdurasset, imò juxta probabiliorem sententiam jus quoque sinitatis conservat, in quantum est favorabile, eo modo, quo filius religionem ingrediens, siquidem juxta *d. c. 5.* judæos post conversionem in nullo deterioris, sed melioris conditionis esse oportet, quàm antea. *Barbof. ad d. c. 5. n. 6. & 7. Honor. h. t. n. 24.* ubi id à Paulo III. Pontifice decisum esse, testatur.

PARS II.

De Saracenis.

SUMMARIA.

9. Saracenorum nomine qui veniant? 10. an tolerandi? 11. 12. Utrum, & qua communicatio cum his licita? 13. An in bello eorum auxilio uti liceat?

§. I.

Saracenorum etymon aliqui à *Sara* uxore Abrahamæ, alii à *Sarraca*, urbe Arabiæ derivant: & sunt illi, qui falsos Deos colunt, maxime verò qui impia Machometis dogmata sectantur; veluti Turcæ, Persæ, Arabes, Tartari, aut similes. *P. Engl. h. t. n. 1.*

De eo non immeritò dubitatur: an sicut Judæi, ita quoque Saraceni in Rep. Christiana ferendi sint?

Videbitur primâ fronte, quòd sic: ex quo Judæi Saracenis pejores cententur per *c. nonne. 37. causa 1. q. 1.* ibi: *nonne Sodomita Eibnici erant, id est, Gentiles? Pejores ergo erant Judæi, quibus Dominus dicit: tolerabilius erit Sodomis in die Judicii, quàm vobis.*

At verò quamvis Constitutiones Principum Christianorum Paganos æquè, ac Judæos in tutela sua habeant, & eos jure Civium Romanorum uti permittant. *l. 6. C. de Pagan.* Sacrificia tamen, & templa Paganorum velut impia prohibent, eaque protinus claudi, & penitus destrui jubent in *l. 1. 3. & 5. C. Eod.* permissis Judæorum Synagogis, ac ritibus. *l. fin. C. h. t.* Sed cur tam variè? ideo: quia in ritibus Judæorum olim præfigurabatur veritas nostræ fidei, atque inde ali-quod adhuc resultat commodum, dum ab hostibus habemus fidei nostræ testimonium, utpote in figura olim representatum; eontra ritus Saracenorum, seu Paganorum, & idololatrica sacrificia nec umbram veritatis habent, nec quicquam utilitatis adferunt, mala autem seu peccata permitti non possunt, nisi vel propter aliquod, quod ex illis provenit, bonum, vel propter aliquod, quod evitatur, malum,

Ex his expedita manet ratio dubitandi: quod enim dictum est, Judæos esse pejores Paganis ac Saracenis, id non nisi secundum quid, & quoad forum animæ, atque æterni Judicis tribunal verum est, non etiam respectu

forti

fori temporalis: nam Judæi, dum sunt in synagoga sine fidelium scandalo congregati, licet gravissimè peccent in Deum, non agnoscendo veram fidem, non tamen ita peccant in proximum, neque ipsam Religionem Christianam, quod Pagani faciunt. Confer. Jacob Pignatell. *sum. 5. consil. 14. n. 79.*

§. II.

Cæterùm de Saracenis, ac Paganis, ceu Religionis Christianæ hostibus, jus ita habet: I. prohibitum est, ut Christiani tempore belli per se, vel per alios cum Saracenis mercimonia instituant, merces ad eosdem transmittendo. *c. 12. h. t. Ex quo tamen à contrario sensu rectè inferitur, tempore pacis stabiliter firmata licitum esse non tantùm merces emere, sed etiam ad Turcas & Saracenos transmitters; & jure potiori licitum esse commercia instituere cum iis gentilibus, qui Christianis infensi, vel inimici non sunt, aut certè nocere non possunt, ut puta, qui in orbe novo degunt. Hostiens. in *sum. h. t. n. 3. & 4. Barb. add. c. 12. num. 2.**

II. Certæ quædam merces absolutè, & tempore pacis quoque ad Saracenos, & Turcas de portari prohibentur, & quidem sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ac S. Pontificis reservatæ: illæ nimirum, per quas Barbari contra Ecclesiam armantur, & ad Christianos impugnandos validiores redduntur, ut sunt ferrum factum, vel infectum, galeæ, lorice, bombardæ, arcus, tela, sagittæ, gladii, naves, aut instrumenta bellica quæcunque. *c. 6. 11. 12. & 17. h. t. Bulla Cana casu 7. Quibus accedit severa prohibitio juris Civis in l. 2. C. Quares export. non deb. ubi sub pœna capitali, & confiscationis omnium bonorum inhibetur, ne quis Barbaris cujuscunque gentis etiam sub specie legationis ad civitates Christianorum pervenientibus, aut quæcunque occasionem arma quæcunque aut etiam ferrum adhuc infectum vendat. Sed utinam hæc constitutiones hodie servarentur!*

Acerrima inter Politicos pugna est: num Principi Christiano cum Saracenis, ac infidelibus auxilii contra fideles ferendi causâ foedus inire liceat?

Affirmantibus in suppetias eunt argumenta sequentia. *Primum*: quia fas est, hostes infidelis, & dolo propulsare. *c. Dominus. 2. causa 23. q. 2. ergo multò magis auxilio infidelium. Secundum*: quia unusquisque jure id facere existimatur, quod ad sui tutelam facit, præsertim si se aliter tueri non posse justè timeat. *l. 3. ff. de Just. & jur. l. 45. §. 4. l. 49. §. 1. ff. Ad leg. Aquil. ergo & Princeps jure ab infidelibus implorat auxilium, quando id facit ob necessariam patriæ, ac Reip. conservationem. Tertium*: quia fideles in bello justo juvare possunt ipsos infideles, prout Julianus Apostata sub se habuit Christianos milites, qui jussis ejus obsequebantur. *c. Julianus. 94. causa 11. q. 3. ergo vicissim infideles etiam ipsos fideles juvare possunt. Assistunt præterea quamplures Auctores doctrinâ insignes Panor. in c. quod super 8. n. 15. de Voio, & vor. redempt. Bocerus de Bello, & duello c. 6. n. 16. Laym. in Theol. moral. lib. 2. tract. 7. c. 12. n. 6. & præ reliquis Oldrad. in consil. 71.*

Negativam propugnant Viri Clariss. D.D. Hermes in *Fasc. Fur. Publ. c. 11. sub. n. 157.* & Rmus P. Martinus Resch *tr. de Jure Patron. cap. 3. n. 9.* in quorum castra intrepidè transeo propter textus S. Scripturæ, in quibus Deus conjunctiones, ac fœdera ejusmodi cum Paganis, ac infidelibus severè prohibuit, ne inde populo Dei quid mali nasceretur, ut *Exodi 23. in fin. & 34. v. 12. & 15. Deut. 7. v. 2. Judic. 2. v. 2. Paralip. 16. 2. ad Corinth. 6. v. 14.* & alibi. Quòd facit, quòd fœdera, & infidelium auxilia Christianis semper fuerint, & sint periculosa propter perversionis, invasionis, aut desertionis periculum. Certè Joannis Palæologi Imperato-

peratoris Orientis confœderatio cum Amurathæ ipsi, & toti Græciæ exitio fuit. Rmus P. Martin. Resch d. n. 9. Et Francisci I. Galliarum Regis Posteros post fœdus ab ipso Anno 1542. cum Solymano contra Carolum V. initum continuis bellis civilibus implicitos, odiòque bonorum omnium irretitos, miserandis mortibus obiisse, constat ex Thuano in Annis 1559. 60. 72. 73. 84.

Nec argumenta Adversariorum tanti roboris sunt, ut discessionem imperare possint. Et verò ad primum ratio disparitatis manifesta est: non enim jure Divino, aut humano infidiis, stratagematibus, aut dolo (si modò fraus, & perfidia absit) hostem opprimere prohibemur, sicuti prohibemur fœdera cum infidelibus contra fideles inire. Secundum, & leges pro eo adductæ procedunt duntaxat de defensione legitima, quæ fit modo, & mediis legitimis: non de impia, qualis foret, si quis cum Saracenis, ac Paganis conspiraret contra æquè fideles. Tertium ideo non concludit, quia quòd subditi fideles Principem infidelem juvare, eidemque parere possint, id ipsum permissum & mandatum est; alterum verò, de quo jam controversia, interdictum, imò dum d. c. Julianus. 94. causâ 11. q. 3. prohibet, ne Christiani juvent infideles contra Christianos, satis innuit, quòd minùs Christiani contra Christianos infideles in auxilium advocare debeant. Neque auctoritas DD. dissentientium præsidio est, cum nullum textum aut efficacem rationem adferant; tantùm autem Doctoribus credendum, quantum probant, ut cum Harprecht adstruit Rmus. Christoph. Priggl. in *Additam. Man. Pract. de appell. q. 1. p. 477.*

Illud porro fatendum est, fœdera pacis, item pacta & confœderationes de non offendendo, de tuendis finibus, de negotiorum, & commerciorum publica utilitate, ac libertate, cum Saracenis, Turcis, Tartaris, aliisque infi-

delibus salvâ conscientia iniri posse, & inita neutiquam esse illicita: quippe pacem, & tranquillitatem indifferenter (cum omnibus colere jubet Apostolus *ad Roman. 12. v. 18. & ad Heb. 12. v. 14.* atque id ipsum ulus totius orbis ostendit.

TITULUS VII. De Hæreticis.

SUMMARIA.

1. Hæresis quid nominis? 2. quid rei? 3. 4. 5. quotuplex? 6. quo jure prohibita, & in Imperio tolerata?
7. 8. Hæreticorum nomine qui veniant? 9. quarum rerum, ac propositionum error hæresin inducat?
10. Hæresin constituit error. 11. & pertinacia. 12. an etiam dubium circa fidem?
13. Finis hæresis quis? 14. Quæ pena hæresis materialis? 15. quæ hæresis mentalis?
16. Usque 20. recensentur hæresis externa pena spiritualis. 21. usque 27. pena temporales. 28. an in Imperio obtineant? 29. Quid & quotuplex sit crimen læsæ Majestatis?

Species infidelitatis est hæresis: etenim qui vel in uno articulo fidei pertinaciter errat, jam formalem fidei rationem, quæ in infallibili DEI revelatione consistit, destruit, ac proinde fidem ipsam perdit.

§. I.

Hæresis vox græca est, in Latinorum colorem deducta, quæ idem denotat, quod *electio. c. 27. causâ 24. q. 3.* Hinc olim hæresis nomen neque odiosum, neque intame apud vulgum erat, prout hodie Germanicè *Reherrey*, quasi *Göhherrey* idololatria nominatur.

§. II.

Definitur hæresis, prout hic sumitur, quòd sit error voluntarius, & pertinax hominis Christiani contra doctrinam, & veritatem aliquam fidei Catholicæ. P. Engl. *b. tit. num. 1.*

§. III.

Dividitur hæresis I. in materialem, & for-